

emléki hatósággal, valamint a tervező H. Vladár Ágnessel és a kivitelezővel 2000. márciusában Sopronban egyeztetünk és a fentieket jegyzőkönyvben rögzítettük. A leletmentés folyamatban van.

DR. GÖMÖRI JÁNOS

264. Sóskút, avar temető

A részletes jelentést lásd a 109–130. oldalon.

(Pest megye) A

MARÓTI ÉVA

265. Szabadbattyán

(Fejér megye) U, R, B, Ró

Szabadbattyán határában tovább folytatódott a Sárvíz – Malomcsatorna bal partján fekvő késő római kori épület feltárása. 1999-ben a kutatás elsősorban a nyugati és keleti traktusban, valamint az épület középpontjában elhelyezkedő udvar északi felén folyt. A keleti épület-részen az udvart ívesen kísérő félig nyitott folyosó egy hosszú szakasza, az ezzel összefüggő a Sárvíz irányába haladó másik folyosó – két oldalán a felmenő festett fallal –, több kisebb helyiség került felszínre. A félig nyitott folyosó agyagalapozású, vékony terazzo réteggel borított járósíntjén nagy mennyiségben kerültek elő, részben felületben, igen rossz állapotú falfestménytöredékek. A helyiségeket, melyek keleti oldala a Sárvíz gátja alá megy, jó minőségű terazzo padló borította. A nyugati épületrészen a nyugati homlokzatot alkotó pillérsorból újabb pilléreket, egy bejáratot, több helyiséget tártunk fel. Ezen az oldalon csak részben maradt meg a járósíntek, nagy részüket a szántás elvitte. A falak, ahogy a keleti oldalon, itt is többnyire ki voltak szedve, egyes helyiségek megmaradt vagy részben megmaradt padlóját nagy mennyiségben freskótöredékek borították. Az udvar 4. századi járósíntje már nem volt meg. Itt egy KNY-i tájolású, nyugati oldalán apszissal záródó kis épület (kápolna) és egy korábbi, durván ÉD-i tájolású téglalap alakú épület alapozásának alsó kőszára maradt meg. Ez utóbbtól keletre szabálytalan alakú gödörben egy 4. századi tömegsír került elő.

Az épület nyugati szárnya alatt korábbi, még részben feltáratlan építmény húzódik. Falazása, szintje, azonos a keleti traktusban már korábban feltárt épületmaradványokkal, az udvaron felszínre hozott téglalap alakú kis épülettel. Kora császárkori gödör – többek között – grafitos fazéktöredékekkel is előkerült.

A közel 3500 négyzetméternyi területet érintő feltárás igen nagy mennyiségű leletanyagot hozott felszínre. A kiemelésre került, felületben lezuhant, részben ismét rekonstruálható falfestménytöredékek mellett jelentősek az ezüst propeller alakú veretek, csat, domborműves és áttört díszítésű ezüstlemezek töredékei, domborműves bronzlemez, egyéb bronz- és vastárgyak, ékszerek.

Az épület alatt a feltáráshoz került házrész és sír alapján őskori telep (lengyeli kultúra) húzódik. Az udvaron középső bronzkori (mészbetétes kerámia) objektumot tártunk fel. Jelentős egy a szántásból előkerült (a nyugati traktusban) neolitikus kőidol töredéke.

Munkatársak: ifj. Bóna István, Márkus Péter, valamint Somogyi Zsolt egyetemi hallgató. Az ásatáson részt vett: Bauzs Katalin, Kovács Lóránd, Pásztókai Szeőke Judit, Tatár Sarolta egyetemi hallgatók, Flaschker Melinda restaurátor.

NÁDORFI GABRIELLA

266. Szajol, 2. lelőhely – Tenyő-puszta

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, Sza

A szajoli MOL-telep kerítésárkától É-ra kb. 400 m-re, az oda vezető bekötőúttól ÉK-re kb. 300 m-re, a gázvezeték nyomvonalának 2,8–3 km-e között, a Tenyőpuszta nevű dűlő DK-i csücskében 200 × 400 m-es területen gyűjtöttünk elsősorban a durva házi kerámia kategóriájába tartozó cserepeket. A leletek számából az újkőkori Körös kultúra intenzív telepjelenségeire következtethetünk. Egy kézzel formált, de nem őskori edénytöredék alapján szarmata telepet is valószínűsíthetünk.

Az ásatás során feltáráshoz került 10 objektum, melyek a Körös kultúra gödrei voltak kevés leletanyaggal. DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

267. Szajol, 15. lh. – Telepi legelő vagy Alamand

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U

Szajol határában, a falutól Ny-ra, a szolnoki közigazgatási határ közelében, a 4. sz. főúttól É-ra kb. 800 m-re, a vasúti töltéstől (Szolnok – Debrecen vasútvonal) D-re 200 m-re, ÉK-DNy-i irányú kis dombvonulatok egyik kiemelkedésén, a nyomvonal 5,9–6 km-e között, 80 × 100 m-es területen újkőkori cserepeket találtunk. A kevés lelet szórványos telepjelenségeket sejtet. A feltáráson 15 objektum került elő, melyek leletanyaga a neolitikus AVK-kultúrához tartozik. Feltáráshoz került egy ház maradványa a benne levő tűzhellyel. A lelőhely közepes mennyiségű leletanyaggal rendelkezett.

DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

268. Szajol, 18. lelőhely – MOL-telep,

Tenyő-halom környéke

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, Sza, Á, Kk

Szajol Ny-i határában, a MOL-telep DK-i kerítése mellett, párhuzamosan a kerítéssel, a 3. lelőhely folytatásában, a nyomvonal 0,3–0,5 km-e között, 200 × 100 m-es területen őskori, római kori szarmata és középkori leleteket gyűjtöttünk. A tárgyak és jelenségek alapján szórványos őskori és szarmata, illetve intenzív középkori telepjelenségekre lehet következtetni.

A nyomvonal terepbejárása során, a felszínen négy lelőhely mutatkozott (3., 18., 19. és 20. sorszámúak). A

19. és 20. számú lelőhelyeken a terület humuszolásakor régészeti jelenségek nem kerültek elő. A 3. és 18. számú lelőhelyek már a terepbejárás során is egybefüggőnek mutatkoztak, ezért az ásatás során MOL vezeték Tenyő-halom 18. lelőhely néven összevontuk azokat.

Az ásatás során 216 objektumot tártunk fel. A leletanyag neolitikus (AVK, Szakállhádi kultúra), szarmata, Árpád-kori és késő középkori (14–16. század) volt.

A neolitikus anyagot tartalmazó objektumok az ásatás Ny-i részén kerültek elő, egymás közelében egy kb. 200 m² területen, két kultúrához tartoztak: az AVK-hoz és a Szakállhádi kultúrához. Feltárássra került egy gödör, melyben egymás mellett két ép edény helyezkedett el: az egyik egyszerű, gömbös testű, vékony anyagból készült, kihajló peremű, sűrű edény, vállán két szimmetrikusan elhelyezkedő, felfelé álló bütyökkel. A másik edény egy mély tál, bevagdosott peremmel, oldalán festett, karcolt díszítéssel.

A szarmata korszakból származó gödrök az egész ásatási felületen előfordultak, leletanyaguk átlagos 2–4. századi sűrű korongolt kerámiából állt. Feltártunk egy É-D tájolású sírt, melléklete egy vékony bronz fülkarika, lábánál pedig kisméretű terra sigillata utánzat.

Az Árpád-korból feltártunk két félig földbe mélyített lakóházat (50. és 95. objektumok). Mindkét házban volt kemence. Az 50. háznak egyszerű boglya alakú, kisméretű kemencéje volt, melyet egy későbbi árok átvágott. A 95. háznak épített négyszög alaprajzú kemencéje volt, melyet a ház DK-i sarkában építettek. A kemence szájától Ny-ra előkerült a ház padló szintje alá beásott, majdnem ép cserépbogrács, melyben szárnyascsontok voltak (feltehetőleg építési áldozat). Feltártunk három Árpád-kori külső kemencét is.

A késő középkori leletanyag tette ki az ásatás nagyobb részét, épületet nem találtunk a feltárt területen ebből a korszakból. Felszínre került 6 nagyméretű tárolóverem, melyek a felső harmaduknál beszűkültek, aljuk pedig lekerekített volt. A 46. gödörből előkerült egy sütőharang, igen rossz, töredékes állapotban. Kiástunk 6 külső kemencét ebből a korszakból. Igen gazdag leletanyagot tártunk fel, melyben kályhaszemek, korsók, palackok adják a leletanyag zömét.

DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

269. Szajol, Tenyő-halom

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő, Sza, Á, Kk
Megkezdtek a tervezett Százhalombatta–Tiszaújváros gázvezeték szakaszoló állomása melletti rész humuszolását. Fent említett helyen a nyomvonal terepbejárása során, a felszínen négy lelőhely mutatkozott. A 19. és 20. számú lelőhelyeken a terület humuszolásakor régészeti jelenség nem került elő.

A 18. sz. lelőhely feltárásaival részben párhuzamosan folyt másik négy helyszín munkálatai: a 4. és 30. lelőhelyeken dr. Madaras László régész vezette a munkálatokat, a 15. számú lelőhelyen Papp Adrienn harmadéves ré-

gészhallgató volt jelen Pintér László és Polgár Zoltán felügyelete mellett, a 2. sz. lelőhelyen annak közelsége miatt Pintér László és Polgár Zoltán vezette a munkálatokat, mikor a 18. lelőhely munkálatai azt lehetővé tették.

A szubhumuszban látható objektumok bontását megkezdtek, s ezek java részét szeptember végéig fel is tártuk. Néhány esetben a felszínen látható folthoz képest a bontás során korrekciók végrehajtására volt szükség. A szubhumuszban megfogható objektumok kibontása után 35–40 cm vastagságban kézi erővel eltávolítottuk a földréteget. E réteg alatt a sárga altalajban még több objektum folyt bontakozott ki. A feltárással egyértelművé vált, hogy a szubhumuszban lévő objektumok kivétel nélkül késő középkori 15–16. századi leletanyagot tartalmaznak. Az őskori, szarmata kori, Árpád-kori objektumok java része csak a sárga altalajban rajzolódott ki.

PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

270. Szatymaz, Móra TSz homokbánya

(Csongrád megye)

A szatymazi homokbánya területén 1999. augusztus hónapban kéthetes régészeti jellegű kutatást a korábban már művelés alá vont bánya újbóli használatba vételét megelőzően. A munka a bányateleknek csak a K-i sávját (2200 m²) érintette, tekintettel arra, hogy ez volt az a terület, ahonnan korábban még nem bányásztak homokot. Az érintett terület lehumuszolása a bányatulajdonos által biztosított munkagéppel történt, majd ezt követően kutatóárok nyitásával folytatódott. A területen régészeti lelet, vagy erre utaló jelenség nem került elő.

BENDE LÍVIA – LŐRINCZY GÁBOR

271. Százhalombatta, Földvár (Téglagyár)

(MRT 7. k. 27/2. sz. lelőhely)

(Pest megye) B, V, LT

Az 1998. évi tapasztalatok után kidolgoztuk a SAX project ásatási metodológiáját, és a feltárással megkezdése előtt szétküldtük az érintetteknek (SAX Manual). Ebben rögzítettük a módszereket és a mintavételi stratégiát. Az UTM koordináta-rendszert alkalmazva minden négyzetnek a DNy-i sarkát mérjük be a total station-nal. A svéd DAD dokumentációs adatbázist használjuk.

A 20 × 20 m-es felületen minden 4 × 4 m-es szelvénynek van négyzet felelőse, ezen belül 2 × 2 m-ben bontunk egészen addig, amíg valamilyen jelenség (gödör, padló stb.) nem mutatkozik, akkor 1 × 1 m-re váltunk. Minden négyzet, jelenség ún. ld. No-t kap egytől végtelenig, a fontosabb leletek ún. point prov. No-t, a flotálásra felvett földminta pedig ún. flotation No-t kap, ezeket a total station adja meg, a négyzetfelelős dolga a számok feljegyzése és a táblázatok kitöltése. A 2 × 2 m-es négyzetekből mindig a második talicska földje (50 liter) kerül szitálásra, az 1 × 1 m-ben és a gödrökből mindent rostálunk. A felső kevert humuszban nem veszünk földmintát flotálásra,